

75 ANYS DE L'ALLIBERAMENT D'AUSCHWITZ-BIRKENAU

Fotografies captades a Auschwitz la primavera del 1944 i trobades per una supervivent, Lilly Jacob, a molts quilòmetres de distància, al camp de Dora (Buchenwald), en una barraca abandonada dels SS. GETTY

La solidaritat de les dones

Charlotte Delbo: “El que he après allà no ho aprendrà ningú”

Neus Català, que va morir l'abril passat, va plantar cara als nazis, va lluitar a la Resistència francesa i va sobreviure a l'horror de Ravensbrück. Quan va ser alliberada de l'infern, el 5 de maig del 1945, es va prometre no oblidar les companyes. Té algunes coses en comú amb la francesa Charlotte Delbo, que va ser deportada a Auschwitz en un comboi de 230 dones –en van sobreviure 49– i va sortir de Ravensbrück el 23 d'abril del 1945. Totes dues van ser preses polítiques, van formar part de la resistència francesa, van perdre els marits i si se'n van sortir va ser, en part, gràcies a les seves companyes. Això no ho van oblidar mai.

Delbo és un dels pocs testimonis literaris femenins dels camps nazis que ens han arribat. “Explica que, quan feien els recomptes, l'única manera de no caure era tenir les companyes al costat. Morir de fred pot ser temptador, és una mort dolça, narcotitzant, però no es deixaven anar perquè sempre apareixia una mà d'algun lloc per agafar-les”, explica Maria Bohigas, que amb Club Editor acaba de publicar dos dels tres volums que Delbo va escriure sobre Auschwitz: *Cap de nosaltres tornarà* i *Un coneixement inútil*. El febrer de l'any passat Club Editor ja va treure *La mesura dels nostres dies*, on Delbo narra la lluita de les supervivents per reprendre les seves vides. Les tres obres han estat traduïdes per Valèria Gaillard. Asteroide ha publicat també en un sol volum *Ninguno de noso-*

tros volverá i *Un conocimiento inútil*, amb traducció de Regina López.

Delbo va escriure a raig *Cap de nosaltres tornarà* poc després de sortir de Ravensbrück. Va intentar tornar a la seva vida anterior. Abans de ser detinguda pels nazis havia treballat com a assistent del director teatral Louis Jouvet, i li apassionava la seva feina, però no se'n va sortir. Va anar a un sanatori suís, especialitzat en la recuperació de les preses polítiques, i allà va abocar el que recordava. No està clar si l'obra va dormir en un calaix durant vint anys o si va viatjar amb ella i la va anar reescriuint, però no es va publicar fins al 1965.

Literatura

“Un esdeveniment com aquest no pot inspirar obres mediocres”, va dir Delbo

Llegint-la sí que queda força clar que està molt pensada, que Delbo hi devia tornar una vegada i una altra, perquè les paraules arriben on volen arribar. L'autora agafa el lector de la mà, ben fort, i el fa entrar al seu cap. Llegint-la fins i tot es percep el pas del temps rere les filferrades. A més, Delbo no es limita al camp, va endavant i enrere, i això fa que la seva obra sigui excepcional: les seves companyes van tenir una vida abans i després.

“Hi ha pocs testimonis femenins, i amb Delbo apareixen coses que no veiem en altres obres, com

la relació amb el cos, la relació física entre les internes, les carícies, les abraçades... La vergonya que passen quan estan envoltades d'homes”, diu Luis Solano, editor d'Asteroide. Delbo no és un simple testimoni de l'horror. “La seva manera de treballar és la d'una poeta, tria les paraules, les fa sonar i, alhora, utilitza una llengua clara i simple, directa, que interpel·la el lector, i ho fa amb energia i voluntat de transparència”, detalla Bohigas.

Delbo defensava que explicar el que havia passat era feina dels periodistes i que, per això, ella no va voler publicar immediatament després de l'alliberament. En una entrevista amb el periodista Jacques Chancel, l'autora assegurava que no volia limitar-se a convocar records: “Que això es pugui saber, però que sigui també una obra maca: un esdeveniment tan extraordinari com aquest no pot inspirar obres mediocres. Aquí teniu la meva gran pretensió”. I afegia que els vint-i-sis mesos a l'infern nazi no havien estat perduts perquè havia tornat: “El que jo he après allà no ho aprendrà ningú”. Parlava de la bondat, la generositat, del que les altres havien fet per ella. A través de l'obra de Delbo aprenem també que hi ha coses que els nazis no van poder destruir: “Hi ha una part, dins les persones, que és indestructible, si hi ha la voluntat de preservar allò que considerem sagrat”, diu Bohigas. —